

Ngim kyrshan Paiem Ainam ne Marremdor, hynrei bud ia ki riti dustur, kyntu ka Sengkhasi Niamtre ia KHADC

snem ba la dep ba la don ka jingshah pynthut halor ka jinglehniam lum Shyllong, ka jingpynsangeh ia ka niam iap ha Mylliem bad kiwei kiwei.

Haba iadei bad ka jingtuklar ia ka kam Syiem ba la jia ha Hima Sohra bad hima Mylliem u Rangbah P D Nongrum u la ong ba kim iashah ia kino kino ki Syiem hynrei lada thung ne weng iano iano dei ban iaid katkum ka riti dustur.

U la ong ba shen na ka

Na iingbasa ha Police Bazar lap ki Pulit ia 4

Hadien kane ki Pulit kila pynlong ka jingwad bniah bad ka jingkhyhra bad la lap ia kine ki khynnah na ka J.K. International Hotel, Police Bazar.

Ka rta jong kine ki khynnah ki long hapdeng ka 16 haduh 17 snem bad la lap ruh ia u wei u shynrang uba la san uba la 26 snem bad ki.

Ha ka jingtohkit na ki khynnah kynthei kiba jah ki la pyntip ba ki dei ki paralok bad kiwei pat ki arngut ki khun ki dei ki para marjan.Ki la wan ha ka 31.05.26 bad ki la wan shang kai khlem da iathuh ia ki kmie ki kpa.

Hynnin hi ka sngi ka kynhuh pulit na Jorhat ryngkat bad kiba ha iing ha sem jong ki khynnah ki la poi ha Sadar PS bad la aiti noh ia ki khynnah sha ki.

liang jong ki kin sa phah da ka jingthoh sha ka KHADC ban kyntu ia ka ban kam bud ia ki riti dustur hynrei ym ban pynduh pyndam noh ia ki ioh kin duh jait noh.

"Halor ki jingiakren ha ki por mynshwa, bun kiba la leit long Khristan bad ha kito ki por ngi la kylla long rit paid hynrei kane ka jingleit kylla niam ka shong hi ha la u brieve. Ha u 1846 shaneng ka la don ka jingpyrshang ban pynduh ia ki riti dustur bad dei halor kane ba mynta la 126 snem ngi la iaineh ban pynneh ia la ka riti dustur bad la shongsuk shongsaiñ nadong shadong la ka long ha ka shongkha shongman la imsuk imsañi. Ha ka imlang sahlang ruh kam ju don ka jingiapher jaitbynriew. Hynrei kynsan la

wan ka jingpyniapher niam kaba la sdang naduh u snem 2017 na Mylliem ba la pynsangeh ia ka niam iap ia kiba ieid ba thoñi haduh ban da poi sha High court kaba la pynksan ia ka seng Khasi bad la lah ban pyndep ia kane ka leh niam bad ka iingkashari ka la daiñ kuna ruh ia kito kiba pynthut," ong kitei ki riew rangbah.

Na ka liang jong ki, ki la pynpaw sa kawei ka jingjia bad kata ka dei ka nguh blei Lumshyllong da ka Hima Mylliem la pynthut bad hap leit biang sha Court bad ki la jop ban pyndep ia ka nguh blei Lumshyllong.

"Kaba sngewsih shuh shuh ka long ki bor synshar kum ki ADC ban iada ia ki riti dustur, hynrei kim iarap ia ngi kiba ksoh ha ka niam

Khasi haba iadei bad kane ka bynta, kumta ngi kyrpad ia ka District Council ba kan shim ia ki lad ban iada ia ki rit paid ki Khasi, da kaba pynneh ia ki riti dustur. Halor ka Hima Sohra u Syiem khynnah Marremdor Syiem la dep ban pyndep ia baroh ki riti dustur, ka lehniam iap bad kumjuh ruh ka jingjeid Syiem katkum ka riti dustur, hynrei la pynsangeh ban ai sanad bad la thung da u Act-ing Syiem u bym dei uba bat ba ksoh ia ka niam Khasi. Ha Mylliem ruh la pynsangeh ia u Paiem Ainam Manik Syiem na ka daw ka jingbym noh synniang sha ka Council, ngi buh jingkylli ba balei kam mih naduh mynshwa ka mih pat hadien ba la ioh ka lad ban pyndep ia ka niam lei Shyllong, hato kadei ba don

kaei kaei mo kaba wanrah ia kane. Kumno ki Syiem ki bym dei shuh na ka niam Khasi ki lah ban lehniam ne long Syiem," buh jingkylli kitei ki rangbah.

Ki la pynpaw ka jing-ima ba ha kine ki sngi ba mih ka jingpyniapher jaitbynriew lyngba ka niam. "Lada ngi pynduh ia ki customary law ne ki riti dustur kan long ka jingma ia ki riti synshar. Ngì kyrpad ba kiba don ha ka bor ba kin dei ban pule bha ban tip ia ki riti dustur, lyngba ki jingthoh jong ki nongthoh kot bapher bapher. Na ka jinglong rit paid jong ngi, lada bakla wiak ka jaitbynriew jong ngi ka lah ban duh ban dam bad ia kane hap kynnoh ba dei ma ngi hi kiba khynniat ia ka jaitbynriew sha riat," ki la ong.

Ha u Conrad phah tuklar lem ka KJGCSA halor ki bill ba sahteng na

jong ki ia ka kam.

Ka Association ka la buh saw tylli ki jingdawa ba kongsan.Halor ka Jal Jeevan Mission, ka la kyntu ia ka sorkar ba kan peit lem ia ki jingsiew ba dang sahteng, da kaba ong, "Namar ba ki Bill sha ka JJM ki dang hap ban pyndep, bun ki kontraktor ki iakynduh jingeh ha ka liang ka pisa tyngka."

Ka dorkhas ka la kyrpad ban tuklar lem ban bthah ia ka tnad PHE ban pynkhuid kumba 50 percent ia ka pisa na kiwei pat ki source. Ka la kyrpad ruh ban "pyllait kloï ia ki bill kiba dang sahteng na ka bynta ki skhim ka sorkar pdeng hapoh ka Water Resources na ka bynta u snem 2024-2025."

Halor ka tnad PWD, ka Association ka la ong ba ka rukom khot tender ha ki package baheh khlem da phiah ia ka kam ka ai jingmyntoi tang ia ki katto katne ki kontraktor kiba heh, kaba pynduh kam ia ki kontraktor trai ri.

Ka la kyntu ia ka sorkar ban "phiah ia ki tender ban ailad ia ki kontraktor trai ri ban ia shim bynta bad ban kyntiew

ia ka roi ka par bad ka jingbha jong ka kam."

"Ka tnad ka dei ban pynthikna ia ka jinglong khuid ha ka kam jong ki lyngba ka rukom tender.Kane kam kyntiew ia ka jingiakhun kaba hok, ka jingtrei kaba bha," la ong ka dorkhas.

Ka Association kala kyrpad ruh "ban pynsangeh noh ia ki tender ba jan bad ki jingtrei lypa ia kam ha ka tnad PWD khlem ka sanction order" bad ka la bthah ban pynsangeh noh ia ki kam ha ka tnad Soil & Water Conservation, Wild-life, bad Forest departments.

"Ha ka jaka kata, khot tender na ka bynta ki kam khnang ba ki kontraktor trai ri kin lah ban iashim bynta," ka la ong.Haba pynpaw ia ka jingsngewnguh ia ki jingpyrshang jong ka sorkar ia ki kam pynroi, ka Seng ka la ong, "Ngi kyrpad ia ka jingtuklar jong phi ban pynthikna ba ki kontraktor trai ri kin ym shah pynduh ia ka kamai kajih bad ka bhah kaba dei hok ha ka jingpynroi."

Ioh ka St. Mary's Higher SS ia ka Solar Photovoltaic (PV) Plant ba 50 KW

katba shem ia ki tyllong ban ioh ia ka bording kaba khuid.

Haba shim ia kane ka jingplie kum ka dak jong ka jingshimhia ka Sorkar Jylla ban pynmih ia ka bording ka bym lut shuh, u Myntri Ragbah ula ban jur ba ki sienjam jong ka roi ka par kaba jop ka donkam kham bun shah ban ia ka jingpyndonkam tang ia ki technology.

"Katba ka technology ka mih namar jong ngi ba ngin lah weng ia ki jingeh, ka technology hi dalade kam pat biang satia. Kaei kaba kham kongsan ka long la ngi lah ne em ban pynkylla ia kata ka technology sha ka lynti ban lah pynbeit" ula ong.

U Myntri Rangbah ula ong ba ka CM Solar Mission ka dei kaba la pynwandur

kham pher da kaba pynleit jingmut ia ki lad ki lynti ban pynbeit ia kiei kiei naduh kaba sdang haduh kaba kut ban kaba kut tang ha ka jingpyndait. Nalor ki solar panel, ki jaka pule kila ioh ruh ia ki inverter bad ki battery ban kyrshan ia ka bording bala pynlang na ka bynta ban pyndonkam ha ka por ba duna ka sngi lane thut ka bording.

Haba batai ia ka jingheh jong ka Mission, ula pyntip bap alar 1.5 MW ka jingtan bording na ka sngi lah dep ban pyndait hajan 700 tylli ki skul ha kylleng ka Meghalaya hapoh ka CM Somar Mission, katba ka jingpyntrei sa ha ki 1300 tylli kin sa sdang noh shen.

U Myntri Rangbah ula pynpaw ruh halor ka

jingiohnong na kane ka project bad ong ba kane ka jingpyndait ia ka solar ia khmih lynti ba kan iarap ia ka skul ban ioh pynlang kumba 6,000 unit ka bording manla u bnai, kaba kot ia ka jingioh pyn lang pisa ba jan kot T.40,000 shibnai lane jan kot ia ka T.5 lak shisnem.

Ula pynbna ruh ia ka jingthmu ban pyndait lang ia ki kor ba don bad ki meter, ka ban pynlah ban pynpoi ia ka bording ba la pynmih tam ha ki kut taiew bad ki sngi shuti sha ka power grid.

"Katto katne tylli ki Shnong, katto katne tylli ki ling, katto katne tylli ki longiing kin ioh jingmyntoi na ka bor ding ba pynmih na kane ka skul" ula ong haba

bynrap ba lada 2000 tylli ki skul ha Meghalaya ki

iashimbynta ha kane ka prokram, da ki spah tylli ki longiing kin ioh jingmyntoi na ka bording ba khuid bala pynmih da kine ki jaka pule.

U Myntri Rangbah ula pynbna ruh ba ka Sorkar Meghalaya kan sa pynlong shen ia ka jingiakup State-Level Technology and Innovation da ka jingthmu ban pynshlur ia ki khynnah skul, ki nongwanrah ia ki buit thymmai bad ki nongsengkam ba dang khynnah ba kin thaw ia ki lad ki lynti kiba treikam ban weng ia ki jingeh ha ki kam kum ka jingpynmih bording, ka jingpyniaid ia ki jaboh jabain, ka jingsam um, ka koit ka khiah bad ka rep ka riang.

"Ka Sorkar kan kyrshan ia ki idea kiba biang tam.Ngim ym shuai khusnam

ia kiba jop. Ngin bei tyngka ia ki startups ne ki kam ba ki seng thymmai, iarap ia ki ban pyntreikam ia ki lad ki lynti ba ki wanrah bad kyrshan ia ki ha kaban pynroi ia ka kam jong ki" ula ong.

Kiwei pat kiba la ai jingkren ki kynthup ia u Dr. Joram Beda, Commissioner & Secretary, Power Department, Sr. Sonia Chacko, Principal of St. Mary's Higher Secondary School, bad kiwei kiwei.

Hadien kane ka prokram, u Myntri Rangbah ula plie ia ka 50KW Solar PV Plant da kaba ot-ribon ha ka tnum iing jong ka skulk aba pyndait ia ki solar panel. Ula iakren ruh bad ki bor pyniaid skul, ki khynnah skul bad ki Ophisar bad leit jngoh ia ki jingdon jingem ha ka skul.

Naduh ba shimti ha u 2014, sahkut 8 percent na ka GDP ki projek ba shongdor haduh 8.8 lak klur - Giridhar Aramane

Bunsien la batai ia ka jingkiew jong ka India dangshen ha ka jingkyntiew ia ki jingtei lyngba ki jingkheiñ-ki kilomitar jong ki surok bah ba la shna, ki kad liengsuiñ ba la pyntreikam, lane ka jingpynlut pisa ba la pyniar. Kine ki dak ki long kiba kongsan bad kiba sngewtynnad, hynrei ki batai tang shi bynta ia ka jingkylla kaba dang iaid. Ka jingmih kaba kumjuh ka la long ka jingkylla ha ka rukom synshar, pyniadei bad pyntreikam ia ki projek paidbah kiba heh. Ha ki shi phewsnem ba la dep, kane ka jingkylla la la pynkylla ia ki jingmih ha kylleng ki bynta, khamtam eh na ka bynta ki projek kiba la shah khanglad slem bha namar ka jingiapher ha ka liang ka synshar khadar bad ka jingpynslem ban shim ia ki rai.

Haba kane ka sorkar kaba mynta ka la shimti ia ka kam ha u snem 2014, ka kam kaba iadei bad ki jingdon jingem ka la don ha ka jingeh kaba khraw. Ki projek kiba shongdor haduh T 8.8 lak klur-kumba 8 percent na ka GDP-ki la sahkut. Ki mar ki mata ki bym lah ban treikam kiba iadei bad ki jingtei ki la palat ia ka 11 percent, bad ka jingpynslem ha ka jingshim jaka, ka jingioh jingbit ha kaba iadei bad ka mariang bad ki

khlaw, bad ka jingiatreilang hapdeng ki tnad ka la kylla long kaba ryntih. Ka jingeh jong ka policy namar kata kam shym la long tang ha kaba pyniar ia ka jingbei tyngka; ka la donkam ban pynbeit ia ki jingduna jong ki tnat treikam kiba khanglad ia ka jingpyntreikam.

Dei ha kane ka jinglong jingman ba la pyntreikam ia ka PRAGATI (Ka Jingsynshar kaba thymmai bad ka jingpyntreikam ha ka por kaba biang) ha u bnai Lber 2015. La pyrkhat kum ka rukom bishar bniah kaba la buh ryntih, kaba kynthup ia ka sorkar baroh kawei kaba la pyniaid da u Myntri Rangbahduh, ka PRAGATI ka la pyrshang ban weng ia ki jingeh kiba iai bteng lyngba ka jingpeit bniah bad jingiatreilang man ka por. Ka jingthmu jong ka ka long kaba beit: ban pynthikna ba ki projek paidbah kiba heh kin ym sahkut namar ki jingpynslem ha ka liang ka synshar khadar kiba lah ban kiar.

Ka bynta jong u Myntri Rangbahduh ban pyniaid ia kine ki jingbishar bniah ka la ai bor bad pynstet ia ka jingtreikam. Kaba kham kongsan ka long ba ka la pyni ba ka jingpyntreikam bad ka por ba la buh ki long kiba kongsan, bad ba ki jingeh jong ka jingiatreilang ki bym pat lah ban pynbeit kin ym

shah ban shu sahkut khlem kut. Ha kajuh ka por, la shna ia ka PRAGATI ban treikam lyngba ki lad treikam ba la don lypa, ban pynkhlaiñ ia ka jingkitkhlieh ha kylleng ki tnad, ki jylla, bad ki bor synshar distrik ban ia kaba iaid lait ia ki.

Ka jingiapher kaba kongsan kaba pynlong kyrpang ia ka PRAGATI na kiwei pat ki rukom synshar ka long ka jingpyrkhat jong u Myntri Rangbahduh, ka jingsngewthuh jong u ia ki jingtip ba bniah jong ki kam, bad ka jingiaid beit jong ki jingbishar bniah. Ki jingialang kiba lai kynta kiba ju pynlong man la u bnai, kiba la pyniaid hi dalade da u Myntri Rangbahduh, ki la pynkylla ia ka rukom synshar. Haba ka bor synshar ba ha khlieh duh, kaba la pynkhreh bniah, ka shim ia ki sienjam pyrshah ia ka jingbym treikam eiei bad la jingiakynnoh iwei ia iwei, ka jinglong jaituh bad ka jingleh sting kim don jaka ban rieh. Kine ki jingialang ki la pyniasoh lang ia ki jingsngeng kiba tyngeh, ka jingpynpaw pyrthei ia ki jingbym iahap, bad ki jingeh kiba la pynlong da ki data sha ki heh sorkar kiba leh sting, ryngkat bad ki jingkyrpad

kiba pynkynmaw ia ki ia ka kamrang jong ki na ka bynta ka ri. Ka jingmih ka long ka

jingkiew kaba phylla ha ka jingpynpoi ia ki jingtei ha kine ki shiphew snem ba la dep, ka jingkiew kaba dang iai bteng.

Lyngba ka jingkyrshan da ka jaka peit bniah digital ia ki projek, ka PRAGATI ka la plie lad ban buddien ia ki jingeh ha ka rukom kaba ryntih bad ka jingbuddien katkum ka por. La aiti shai ia ki jingkitkhlieh-naduh ki secretary jong ki tnad sorkar pdeng bad ki chief secretary haduh ki distrik collector bad ki ophisar ha ki jaka treikam-kaba pynduna ia ka jingbymshai ha ka jinglong trai, khamtam ha kaba ki kam ki iadei bad ki bor synshar bapher bapher.

Ia ka jingktah jong kane ka jingkylla la sngewthuh bha ym tang lyngba ki jingtip ba la lum lang, hynrei wat lyngba ki jingkiew jong ki projek. Kawei na kum kine ki nuksa ka long ka lynti rel Bhadrachalam-Kovur. Ia u maw nongrim la buh ha u snem 1999, ha ka por ba nga dang long u District Magis-trate hangta. Haduh khatpra snem hadien kata, ka projek kam shym la iaid shakhtam, khlem kano kano ka jingai ne jingmynjur kaba don jingmut, wat la ka long kaba kongsan ha ka thaiñ. Tang hadien ba ki jingbishar bniah jong ka PRAGATI ki la sdang ban pynpaw ia kum kine ki projek kiba la sah slem, ka

jingkhih jong ki kam ka la wan biang. Ha u snem 2022, la plie paidbah ia ka bynta kaba kongsan jong ka lynti rel-ka jingmih kaba pynpaw ym ia ka jingkylla ha ka bor ban pyntreikam ha ka liang ka teknoloji, hynrei ha ka jingpyrkhat bad jingbuddien jong ki tnat treikam.

Ka jingkylla kaba kum kane ka la paw ha ki bnai ba nyngkong jong ka PRAGATI hi. Ha u snem 2015, haba nga leit jngoh ia ki ophis jong ka MMRDA bad CIDCO ban peit ia ki skhim na ka bynta ki jingtei ha ki jaka sor ha ka thaiñ bah Mumbai, nga la sngew lyngngoh ia ka jingkyrkieh kaba pher ha ki jaka treikam. Ki heh sorkar ki dang pynlong ia ki jingkylli kiba jur bha shwa ka jingialang jong ka PRAGATI kaba la buh ban long ha kata ka janmiet. Ka jingiakren ka long halor ka jingioh jingbit ha kaba iadei bad ka mariang na ka bynta ka kad liengsuiñ jong ka Navi Mumbai-kaba la sahteng la katto katne snem khlem da lah ban pynbeit. Kham hadien shwa ka jingialang, ka jingioh jingbit ka la poi da ka fax. Ka jingioh jingbit hi kam shym la long ka jingjop; kaba la kylla ka long ka jingkhmih lynti ba ia ki rai kiba la ap slem mynta yn sa bishar bniah bad batai shai.

Ha ki shiphew snem ba

Haba kylli halor ka jingkyrshan ia kine ki Syiem kiba la shah weng ha ka KHADC ki la ong, "Ngim kyrshan ia u Paiem Ainam ne Paiem Marremdor hynrei ka

District Council ka la iaid lait na ki riti dustur, kumta kadei ban bud katkum ki riti dustur. Ngin sa buh da ka jingthoh sha ka Council ban sngewbha ba ka jinglong

kogsan (mandate) jong phi kadei ban pynneh ia ki riti dustur sngewbha bud ia ki, iano phi jied Syiem ym lei lei hynrei bud ia ki riti dustur."

Ym iahap ka jingtih dewiong katkum ka juk Saian ha Jaiñtia

Sorkar Jylla. Ka wan na ka NGT ha u snem 2014. Hadien kata, ngi la iohi ia ki jingpyrshah kaba jur bad duh noh ia ki mynsiem brieve” ong u Ma Waitad haba kdew ia ka jingkulmar kiba mih hadien ka hukum jong ka Tribunal.

Ula pynshai ba ka hukum khang tih dewiong kam ieng shuh mynta. “Hadien ka jingtuklar jong ka Sorkar Jylla, khamtam ka Sorkar MDA, ia ka jingkhang tih dewiong lah weng noh. Ka kyndon mynta ka long ba ka jingtih par ka dei ban long kat kum ka juk stad saian” ula ong.

U Ma Waitad ula kubur ba ka jingpynbiang ia kaei kaba bthah da ka Coal Ministry ka long “Kaba eh bha bad kaba artatien ban lah pyntreikam” haba khmih ia ka rukom long ki jaka ha ka thaiñ bad ki rukom tih par na la tynrai.

“Ki nongtih par kiba heh ki la aplai ia ka licence, hynrei ki brieve ki la sngewthuh mynta ba kam long kaba suk,

khamtam ki nongtih par kiba rit baria. Ngì don ia kajuh ka jingsngew” ula ong.

Ula batai ba ka jingtih par da ka open-cast kam iahap satia bad ka rukom shong jong u dewiong ha ka thaiñ. “Ki rukum don u dewiong ha ka thaiñ jong ngi ki long da ki kyrdan. Lada ngi leh da ka jingtih open-cast, kan ym don jingioh nong. Ki nongtih par kin duhnong pynban” ula ong.

Haba iai ban ia ka jingkitkhlieh ha baroh arliang jong ka Sorkar, ula bynrap “Ngi sngewkhia bha, khamtam ki MLA na ri-lum Jaintia. Ha kajuh ka por, ngi sngewthuh ba kum ka Sorkar ngi hap ban pynbiang tarajur ia kiei kiei baroh. Ngim lah ban pynjot ia ka mariang, bad ngi hap ruh ban pynthikna ba ka kam kamai jakpoh ki brieve kan iai bteng khlem sangeh”.

U Ma Waitad ula ong ba ka Jylla kan ym lah ban phah bteng biang ia ka jingtih par khnai khlem da pyrshang

Nang bteng ka jingshah thngan u nongialam ka JMCSWA

sorkar ia ki jingeh ba ki paidbah ki mad na ka daw ka jingshah khanglad ban tih bad shalan dewiong.

Naduh hynnin mynmiet ki la don bun ki longkmie kiba na East Jaiñtia Hills District kiba la wan bad ai ka jingkyrshan ia ka seng Jaiñtia Coal Owner, Miners Supplier and Workers Association (JMCSWA) bad mynta ka sngi ruh kiba bun ki kynhuh sengbhalang, ki longkmie, longkpa kiba la wan ban ai mynsiem bad ai jingkyrshan ia u President bad ki dkhot ka JMCSWA, kiba la wan ai jingkyrshan bad ai mynsiem ki kynthup ka Hima Sutnga Youth Federation ba la lamkhat da u President, u samla Nangbah Nongtdu, u President jong ka Voice of People East Jaiñtia Hills District, u Bah Damewanhi Rymbai, ka seng Hynniewtrep Youth Development Council (HYDC) ba la lamkhat da u President East Jaiñtia Hills District, u Bah Mihsalan Tho, ka Jaiñtia National Council ba la lamkhat da u Environment Secretary, u Bah Nini Sungoh, ka Seng Dedicate for Public Transformation Jaiñtia Hills Society ba la lamkhat da ka Kong Jhanika Siangshai, la wan ai mynsiem ruh da u MDC barim jong ka Sutnga-Narwan Constituency, u Bah Hoping Bareh, kumjuh ruh ki longkmie kiba na ka shnong Wapungskur, Wapungshnong, na Lumshyrmit, na Moolang bad na kiwei kiwei ki shmong.

Ka kong Jhamika Siangshai, ka la ong, “Kumba long mynta kiba bun ki khun samla na East Jaiñtia Hills District, ki la hap ban mih shabar ka jylla ban leit wad kam, wad jam namar na ka daw ba khang dewiong bun ki la shu shong khlem kam, ngi iohi ha ki por kiba mynshwa dei kiba na bar jylla kiba wad kam sha ka thaiñ Jaiñtia, nga kyrpad jur ia ka sorkar khamtam ia u Mynri Rangbah ka jylla u Conrad Sangma ban pyrkhat kloï halor kane ka kam dewiong.”

Shuh shuh ka Kong Siangshai ka phah ruh ia u kyrwoh khubor sha u Conrad Sangma da ka ong ba un wad ki lad ki lynti ha kaba iadei bad ka kam dewiong, ki paidbah ki la mad jingeh bha, bun ki khynnah ki la pep skul noh shiting por, ka la kyntu ruh ba un sngewbha ban wan markhmat ban iakynduh ia ki paidbah ban kren bad sngap ia ki jingeh ki paidbah kiba im ja da kaba tih dewiong.

Kumjuh ruh na ka liang ki longkmie, ki la pynpaw ka jingsngewnguh na ka bynta u Bah Marshal Biam uba la mih shakhtam bad ieng rangbah na ka bynta ki paidbah ba duk ba rangli kiba ju im ja kpho na u dewiong, ki la ai ruh ka jingkitbok kitrwiang ia u Bah Marshal Biam ba un nanglah ban iaid shaphrang ha kane ka kam ba iadei bad ka kam dewiong khnang ba ki paidbah baroh kin ioh biang ban trei dewiong.

High-Speed Corridor ki la iaid shaphrang hadien ba la pynslem bha. Ha kane ka por, ka jingstet jong ka jingshna surok bah ka la kiew na kumba 12 km ha ka shisngi ha u snem 2014 sha kumba 35 km ha ka shisngi, kaba pyni ia ka bor kaba kham khlaiñ bad ka jingiatreilang kaba kham bha.

High-Speed Corridor ki la iaid shaphrang hadien ba la pynslem bha. Ha kane ka por, ka jingstet jong ka jingshna surok bah ka la kiew na kumba 12 km ha ka shisngi ha u snem 2014 sha kumba 35 km ha ka shisngi, kaba pyni ia ka bor kaba kham khlaiñ bad ka jingiatreilang kaba kham bha.

Ka PRAGATI ka la treikam ruh ryngkat bad ka jingpynkylla kaba kham jylliew kaba pynkhlaiñ ia ka kam kaba iadei bad ki jingtei. Ka jingpynkhhreh kam lang hapoh ka PM Gati Shakti National Master Plan ka la pynduna ia ka jingshim rai marwei. Ki lad digital na ka bynta ban shim jaka bad ki jingioh jingbit ha kaba iadei bad ka mariang ki la pynduna ia ka por ba donkam ban ai jingmynjur, katba ki jingpynkylla ha ka jingiateh kular, ka jingpynbeit ia ki jingiakynad bad ki kyndon pynkhhreh ia ki projek ki la kyntiew ia ka jingiabah lang ia ki jingma bad ka jingshaniah jong ki riew shimet.

Ka la wanrah ruh ia ka bynta kaba thymmai ha ka synshar paidbah kaba iatreilang. Da kaba buh sharud ia ki jingiapher ha ka saiñ pyrthei, katto katne ki sorkar jylla ki la pyndonkam ia kane ka rynsan ban pynsted ia ka jingpynroi ia

ki jingtei, da kaba pynkylla ia ka nongrim jong ka Sabka Saath, Sabka Vikaas sha ka rukom synshar.

Kine ki sienjam ki la kyrshan ia ka jingkiew kaba iaineh ha ka jingpynlut pisa paidbah bad ka jingpynpoi kam kaba kham iaid beit, ryngkat bad ki jingmih kiba lah ban iohi ha kylleng ki surok bah, ki lynti rel, ki kad liengsuiñ bad ki rukom kit jingkit ha ki jaka sor. Ka jinghikai kaba kham jylliew ka long kaba shai: ka jingpynpoi ia ki jingtei ka shong ha ka jingpynwandur ia ka jingsynshar kumba shong ha ka jingpynbiang pisa.

Katba ka India ka nang iaid sha ka Vision 2047, ka jingheh jong ka jingpynneh ia ki jingtei ba la thmu kan buh ia ki jingdawa kiba nang kiew ha ka bor jong ki tnat treikam. Ban pynneh ia ka jingkiew ngi donkam ban pynrung ia kine ki rukom synshar ha baroh ki kam bad ki jylla. Ha kaba iadei bad kane, la sngewthuh bha ia ka PRAGATI ym kum ka jingiärap kaba shisien, hynrei kum shi bynta jong ka jingpyrshang kaba bteng ban pyniadei ia ka jingangnud bad ka jingpyntreikam ha ka prokram pynroi ia ki jingtei jong ka ri India.

(U nongthoh u dei u Secretary barim jong ka MoRTH.)